

VIVA

Daisy van Maarten

'Het was Olympisch zwemmen of ik'

PAALDANSEN? RAAMZITTEN!

Fleur test haar prostitutie-power

SPANGAS' KIMBERLEU KLAVER

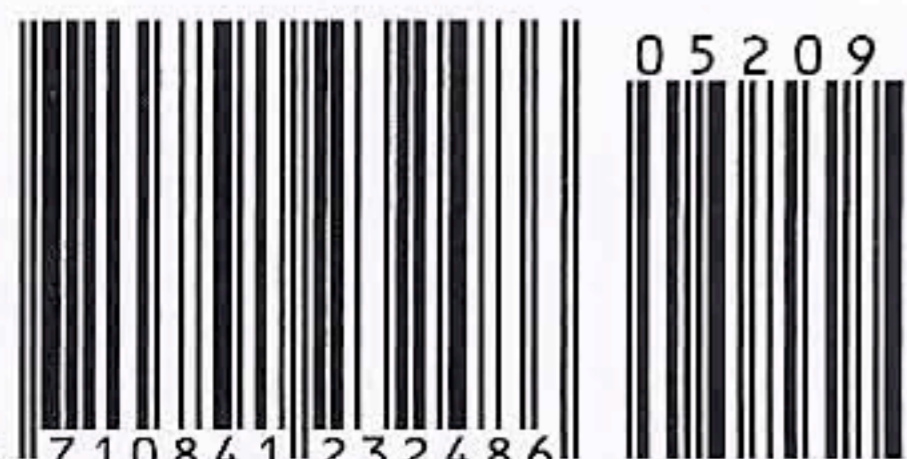
'VOOR MIJ GEEN KERST,
NU MIJN PA ER NIET MEER IS'

[Deel 2]

DE TASSENFLUISTERAAR

8 Levenslessen van Michael Jackson

Witte sokken zijn wél cool

BLIJ EI
SMIKKELEN
VAN FEEST-
ONTBIJTJES

'Ik hoop één ding:
dat mijn
dochter later deze
kwellingen
in de
kledingfabriek niet
hoeft mee te maken'

Rumana (23) woont en werkt in Dhaka, de hoofdstad van Bangladesh. Ze is single en heeft een dochtertje van vijf. Sinds haar dertiende werkt ze in een kledingfabriek. Rumana maakt daar kleding die ook in Nederlandse winkels wordt verkocht.

“Als kind droomde ik ervan om dokter te worden. Nu is het mijn droom om als naaister in het buitenland te werken. Ik wil genoeg geld verdienen, zodat mijn dochter een goede opleiding kan volgen. Misschien kan zij ooit dokter worden. Of iets anders. Zolang ze maar niet in een kledingfabriek hoeft te werken, en dezelfde kwellingen moet doorstaan als ik. Ik ben geboren in de sloppenwijken van Dhaka. Mijn moeder ontvluchtte de armoede van het platteland in de hoop op een beter leven in de stad. Ze was toen zwanger van mij. Nog voor ik geboren was, liet mijn vader haar in de steek. Ik heb hem twee keer gezien in mijn hele leven. Mijn moeder stond er helemaal alleen voor. Ze vond een baan in een kledingfabriek en stuurde mij naar school. Dat gebeurt niet vaak in de sloppenwijken. Vijf jaar geleden is ze overleden. **Op mijn dertiende kreeg mijn moeder een hartaanval en daarvoor kon ze niet meer werken. Om rond te komen ging ik naar de kledingfabriek.**

Ik werd er een paar jaar later verliefd op een collega. We trouwden en ik raakte zwanger. Op een gegeven moment werd het werk te zwaar en moest ik stoppen met werken. Een andere fabriek beloofde me door te betalen tijdens mijn zwangerschapsverlof, maar toen ik terugkwam na de geboorte van mijn dochter, bleek ik minder te verdienen dan we hadden afgesproken. Vijf dagen na de geboorte van mijn dochter liet mijn man me in de steek voor een andere vrouw. Gelukkig vond ik werk in een fabriek met kinderopvang. Hier werk ik nu nog steeds.

en pijnlijk, maar ik kan het opbrengen voor mijn dochter. Op het moment is er heel veel werk. De werkdruk is daardoor groot. Ik werk zes tot zeven dagen per week, vaak dertien uur per dag. Soms draai ik ook nachtdiensten. **Als de supervisor het zegt, moeten we blijven om over te werken. En die overuren krijg ik niet allemaal uitbetaald. Ze geven daar de gekste redenen voor: ongemerkte absentie, het niet halen van targets...** Mijn dagelijkse target is gesteld op 1000 stuks. Soms haal ik er 1100. Het duurt trouwens tien uur om 800 stuks te maken. Ik moet dus bijna altijd langer doorwerken om mijn target te halen.

Mijn basissalaris is 2780 taka (ongeveer € 28) per maand. Daar komt het overwerk dan nog bij. Vorige maand had ik 152 overuren gemaakt, maar die werden niet allemaal uitbetaald. Inclusief het overwerk kom ik gemiddeld uit op zo'n 3500-4000 taka (€ 35-40) per maand. Ons huis inclusief elektra kost 1400 taka (€ 14), dus er blijft ongeveer 50 taka (€ 0,50 euro) per dag over voor de rest. Eigenlijk heb ik 6500 taka nodig om goed rond te komen. Als ik dat loon aangeboden zou krijgen, zou ik een gat in de lucht springen! Ik zou meteen naar de markt gaan en voor een maand eten kopen. Ik zou beter onderwijs organiseren voor mijn dochter, misschien wel een privéleraar. Ik zou oorbellen kopen, en mijn dochter verwennen met

speelgoed en een lekker ontbijt. En ik zou sparen voor de toekomst.

De sfeer in de fabriek is zeer onprettig. Er wordt geschreeuwd en gescholden als je een fout maakt, gesjoemeld met overuren en er wordt publiekelijk gestraft. Ik moest een keer uren langer blijven omdat van de tachtig kledingstukken die ik had gemaakt, vijf stuks verbetering nodig hadden. Als ik een fout maak, of een grote mond heb, krijg ik vaak opmerkingen dat ik door mijn man in de steek gelaten ben. De supervisor heeft ook al een paar keer aan me gevraagd of ik geen relatie met hem wil. Daar heb ik vrien-

‘Als de supervisor me uitscheldt, moet ik eigenlijk onderdanig reageren. Maar dat kan ik dus niet’

delijk voor bedankt. Ik hoef sowieso geen man meer. Ik zorg liever voor mezelf, en mijn dochter. Dat van de supervisor heb ik aan niemand verteld, ook niet aan het management. Het zou de situatie geen goed doen. De werkverhoudingen zijn heel autoritair. Als een supervisor zich misdraagt of me uitscheldt, moet ik eigenlijk niks >

‘Er zijn maar vijftien wc’s voor achtduizend werknemers. Ze zijn misselijkmakend’

Het werk in de fabriek is saai en monotoon. Ik naai kleding op een machine. Dag in dag uit. 's Middags is er een uur pauze, dan slapen we meestal. Na zeven uur 's avonds is er nog een kleine pauze van vijf minuten. Er worden dan beurse bananen uitgedeeld en oud brood. In de fabriek werken acht- of negenduizend mensen. Er zijn vijftien wc's voor iedereen. Die zijn echt misselijkmakend. Ik probeer het daarom altijd op te houden tot thuis. Of het werk ook leuke kanten heeft? Leuk of niet leuk is geen issue. Dit is wat wij doen. Het is zwaar

zeggen en onderdanig doen. Dat lukt me zelden. Want als ik er niets van zeg, heb ik het gevoel dat ik gif inslik. Het gevolg is dat ik vaak ruzie heb met de supervisor. Over het feit dat ik regelmatig te laat ben bijvoorbeeld. Ik kom vaak te laat op mijn werk doordat de bus traag is en omdat ik moet wachten tot de school van mijn dochter opengaat. Maar ik werk hard, en haal mijn tijd altijd in. Ik vind het onterecht dat

'Als ik om tien uur 's avonds klaar ben met werken, haal ik mijn dochttertje op. Dat is het mooiste moment van de dag'

hij iedere keer weer tegen me schreeuwt en dus ga ik er tegenin. Ik ben niet bang. Ik heb laatst ook een dag vrij gevraagd én gekregen! Dat gebeurt niet vaak. Ik kreeg het, omdat ik hard werk en zeg wat ik denk. Dat zijn ze niet gewend van de arbeiders. Toch moet ik ook vaak toegeven. Vorige maand hebben ze mijn mobieltje afgepakt. Ik had hem gekregen van de Schone Kleren Campagne, maar dat weten ze natuurlijk niet. De supervisor zei dat er geen mobieltjes zijn toege-

ben we eigenlijk niet.

Mijn dochter en ik wonen in een groot, oud gebouw waar voornamelijk kledingarbeiders wonen. Er zijn negentig kamers, elf per verdieping. Ik huur een kamer op de tweede verdieping. **De keuken deel ik met vijf families en per verdieping zijn er drie wc's en twee badkamers.** Ik heb geen koelkast of televisie. Mijn oude, lieve buurman heeft wel een tv. Zijn kamer is recht tegenover die van mij. Als de deuren openstaan, kan ik meekijken vanuit mijn kamer. Maar meestal slaap ik als thuis ben. Ik hou van slapen.

Ik sta heel vroeg op, nog voordat het licht wordt. Anders zijn de badkamers vol of is het water op. Meestal begint de dag met gekibbel met de burens over wie zich mag wassen. Er is ernstig water tekort. Als er water is, sla ik het op als drinkwater en om te koken. Nadat ik me heb gewassen, zet ik de rijst op, bid ik en probeer ik nog even te slapen. Om half acht staan we echt op. Dan ontbijten we met rijst en aardappels. Dat eten we 's middags en 's avonds ook. Soms met wat groente en een ei. Vlees of kip is een echte luxe. Voordat ik naar de fabriek ga, breng ik mijn dochter naar school. Ze gaat naar een islamitische school. Het onderwijs is gratis en ze hebben er naschoolse opvang. Het leven als single moeder in

Schone Kleren Campagne

De Schone Kleren Campagne (SKC) is een organisatie die zich inzet voor betere arbeidsomstandigheden in de wereldwijde kledingindustrie. In Bangladesh hebben zij kledingarbeidster Rumana bereid gevonden om haar verhaal te vertellen. De fabriek waar Rumana werkt, maakt kleding voor de Nederlandse markt. Rumana vertelt haar verhaal in het geheim. Haar werkgevers weten hier niets van. Het zou haar haar baan kunnen kosten. Toch doet ze mee, omdat ze wil bijdragen aan een betere situatie voor alle kledingarbeiders. Het verhaal van Rumana, is het verhaal van hen allemaal. Rumana spreekt geen Engels en heeft geen computer. Een vertrouwenspersoon uit Bangladesh praat regelmatig met haar en schrijft op wat ze zegt. De SKC vertaalt het en zet haar verhalen op <http://sweatsoap.nl>. Ook op Hyves, Facebook en Twitter kun je Rumana volgen.

Bangladesh is niet makkelijk. Ik ben het mikpunt van plagerijen. Als mensen opmerkingen maken over mijn leven, doet dat pijn. Maar ik probeer me er niet te veel van aan te trekken en te blijven lachen. Ik heb vrede met het alleen zijn. Wij zijn geen meisjes om te beminnen of over te fantaseren. We zijn mager. Onze vormen zijn die van opgedroogde schoonheid. Dat is niet genoeg om te kunnen flirten of daten. Ik heb twee goede vriendinnen met wie ik goed kan praten. Ze werken ook in de fabriek en begrijpen mijn situatie.

Mijn dagen zijn lang en vermoeiend. Ik werk tot een uur of tien en haal dan mijn dochter op. Dat is het mooiste moment van de dag. Ze komt altijd blij naar me toe gerend. Ik verwen haar best. Dan laat ik haar een muntje uit mijn versleten portemonnee halen en een chocolaatje kopen. Daar geniet ze erg van. Daarna gaan we naar huis en naar bed. Ondanks dat ik het zwaar heb, sta ik positief in het leven. Ik ben blij dat de Schone Kleren Campagne mijn verhaal verspreidt. Het voelt als een spannende droom dat buitenlandse mensen mijn leven volgen en vragen stellen over wat ik meemaak. Door mijn verhaal te vertellen, heeft mijn leven zin gekregen. Ik wil ervoor zorgen dat westerse consumenten weten hoe het eraan toegaat in onze fabrieken. Hoe slecht ze ons behandelen en hoe ze op ons neerkijken. Mijn verhaal is het verhaal van iedereen hier. **Ik wil mensen wakker schudden zodat de**

'Ik wil dat westerse consumenten weten hoe slecht we hier worden behandeld'

staan op het fabrieksterrein en dat ik hem over drie maanden terugkrijg. Soms wordt de supervisor zelf luidkeels terechtgewezen door de manager, zogenaamd omdat hij zich misdragen heeft tegen een arbeider. Maar dat is allemaal show. De manager wil ons zo het gevoel geven dat wij rechten hebben, maar die heb-

situatie beter wordt voor kledingarbeiders. Als jullie weten hoe slecht wij er aan toe zijn, kunnen jullie misschien iets doen om te helpen. Er zijn organisaties die proberen onze situatie te verbeteren. Help hen om ons te helpen. Vraag naar informatie voordat je kleren koopt. Help ons. Doe iets!" ●

Meer info over de Schone Kleren Campagne vind je op schonekleren.nl. Ook lees je daar wat jij kunt doen voor de mensen die onze kleren maken. Je kunt bijvoorbeeld Rumana volgen, om eerlijke kleding vragen, campagnes steunen, donateur worden of sms'en tegen onrecht.